

Santa Coloma de Gramenet, 8 de febrer de 2021

Estimats companys,

em veig obligada a explicar-vos aquesta història, que ha de ser escoltada. Comencem pel principi.

Sempre he tingut molta fe en els joves i he cregut que, precisament perquè d'ells depèn el futur del món, els hem d'atendre i escoltar com mereixen.

Però aquells dies a l'institut, semblava que jo era l'única que tenia fe en aquella classe de primer de batxillerat, que tothom tant criticava per la seva falta de concentració i d'interès en les matèries, quan precisament batxillerat és voluntari. Tot el professorat els havia declarat la guerra i els havia pres com a enemics. Els havia jutjat sense interessar-se pel possible problema que patien molts. Tot i així jo volia descobrir els motius pels quals es comportaven així, com he dit abans, no crec que els joves siguin ximpls i que no tinguin interès per les coses, crec en ells, i havia de creure i descobrir-ho perquè jo era la tutora d'aquella esgarrifosa classe de primer de batxillerat.

Amb l'excusa que era la seva tutora i a més a més la seva professora de català, vaig posar en pràctica un pla jugant amb el que els estudiants més valoren, els punts fàcils. Els vaig proposar una activitat que comptaria un 30% de la seva nota del trimestre. Efectivament: els seus ulls van aplaudir d'alegria, encara que l'activitat tenia la seva dificultat. Consistia en una redacció, en forma de carta, on havien d'explicar les seves preocupacions, tot el que els podia fer mal i que a mi em serviria per treure conclusions del perquè del seu comportament a classe. La nota no aniria en funció de l'expressió escrita ni les faltes d'ortografia, només serien dos punts. Els altres vuit valorarien la seva sinceritat a l'hora d'escriure els seus problemes. Per fer-los-ho més fàcil la carta seria anònima, jo no sabria l'autor/a i una vegada les tingués totes corregides ells em dirien quina era la seva i llavors els posaria la nota.

Els vaig plantejar l'activitat com a una forma d'introspecció, perquè gairebé sempre que escrivim posem gran part del que pensem i sentim, i és crucial saber escollir allò que és important i allò que realment volem expressar, i a ells la idea els va fer molta il·lusió, sorprenentment. Algú podria pensar que era massa sacrificat perquè els vaig "regalar" tres punts per a l'avaluació i no precisament per una activitat d'expressió escrita convencional. Però en aquell moment vaig creure oportú que aquell sacrifici era necessari. I encara avui tornaria a fer-ho,

després de veure com s'ho van arribar a prendre de seriosament i com la majoria se'm van obrir, tot i arriscar-se a un possible judici per part meva, encara que jo tenia clar que no era ningú per jutjar-los, perquè valorava la seva valentia i seriositat escrivint aquelles lletres.

He de dir que el resultat de les cartes em va sorprendre molt, perquè van ser capaços i capaces d'explicar experiències i sentiments realment molt personals. En realitat jo cercava alguna cosa relacionada amb els estudis i que em donés una resposta al seu comportament nefast a classe, però el que em van explicar va ser molt més útil i em va ajudar a arribar a conclusions molt més generals i encertades.

No puc explicar ni citar totes i cadascuna de les vint-i-una cartes que vaig arribar a llegir... Alguns em van fer pràcticament una novel·la! Però sí que citaré les més importants i commovedores. Hi va haver cartes que, tot i la seva sinceritat, realment no mostraven res preocupant ni que superés la meva idea de problema important que pot arribar a tenir un adolescent qualsevol. En canvi, d'altres sí que van fer que em plantegés molts aspectes en relació als adolescents d'avui. Una d'elles era la d'un noi que sempre fa broma i enrenou. Explicava amb molts detalls bàsicament que patia ansietat i anorèxia i que encara que anava cada dia a l'escola no se sentia amb ganes de fer res per les dues patologies que patia. A més a més no treia bones notes i, encara que no ho semblés, tot estava afectant la seva autoestima.

També n'hi havia la carta d'una noia que, en aquest cas, treia bones notes, però explicava que "els meus pares són d'una altra generació i veuen el món d'una forma molt diferent la meva. No em sento a gust per sortir de l'armari amb ells encara que seria de les coses que més felicitat m'aportarien. No ho faig perquè sé que em jutjarien negativament i no em tornarien a mirar amb els mateixos ulls fes el que fes".

Una altra noia em va sorprendre molt, perquè també treia molt bones, relatava com a poc a poc cada vegada se sentia pitjor amb si mateixa i amb el món i sense motiu. Les seves ganes d'estar en relació amb el món s'anaven perdent i per tant les ganes de fer qualsevol cosa, fins i tot d'estudiar també.

Un altre noi explicava que "no veig mai el moment de posar-me a estudiar. Els meus pares no hi donen importància i prioritzen altres activitats perquè no soc bo en els estudis, han perdut tota la fe en mi".

Un noi que em va sorprendre molt m'explicava que la seva situació a casa era econòmicament molt complicada. Eren sis a casa i ell havia de treballar els caps de setmana i moltes tardes entre setmana. No tenia temps per estudiar ja que la seva família era una prioritat.

També hi havia una noia musulmana que va fer que em plantejés seriosament el gran racisme que patim. Deia que “des que he arribat a Espanya, primer Madrid i després Barcelona, m'he sentit com una delinqüent pel fet de no seguir els mateixos costums o la mateixa religió que ells. Soc tan catalana i espanyola com tots aquells que es creuen per sobre de mi pel fet d'haver nascut aquí. La diferència és que jo vaig venir amb tres anys fugint de la guerra”.

Una de les noies relatava com ella era un simple moble per als seus pares, que es passaven el dia treballant i els caps de setmana sovint viatjaven. S'havia criat amb diferents cangurs i trobava a faltar el caliu dels seus pares. Sentia que per a ells havia estat un error.

Un alumne parlava de com havia patit bullying, deia que “des que era molt petit, em vaig acostumar a les pallisses i els insults continuats i arbitraris. A poc a poc em vaig anar recloent fins avui dia. Prefereixo continuar aïllat de tothom perquè qualsevol pot tornar-me a aquells dies d'infern”.

Per últim una alumna em va fer sentir molta tendresa. Explicava com ella sempre s'esforçava molt en tot el que feia, ja fossin estudis, esport, relacions personals, però mai no aconseguia les seves metes i estava esgotada d'intentar-ho tot. Havia perdut les ganes de lluitar, amb disset anys!

Com ja he dit, diverses vegades em vaig quedar molt sorpresa llegint aquestes paraules. No dic que no pensés que ningú no tenia problemes ni que no hi haguessin problemes greus, però el fet de tenir tanta varietat de situacions, que em conduïen a la mateixa idea, em va fer reflexionar molt sobre els joves i sobre les problemàtiques que els adults no veiem i que amaguen. Vaig veure que tots se sentien poc valorats, fos pel motiu que fos i per part de qui fos, però tots se sentien per sota del que eren, i jutjats també cadascú a la seva forma.

Tot plegat, i afegint-hi la tensió i els nervis per controlar totes les emocions que sentien dia a dia i que mai desapareixien, feia que no tinguessin forces ni interès per les matèries. Encara que les notes d'alguns fossin excel·lents, les ganes de descobrir, de viure i de sentir que, per a mi, haurien de tenir en aquesta edat, no es trobava en lloc i em va afectar molt veure aquesta tristesa generalitzada en

els meus alumnes... Estem creant una futura societat trista i amb greus problemes d'autoestima i ganes de tirar endavant?

D'altra banda, em vaig sentir molt culpable i crec que des dels centres s'hauria de prioritzar més les persones i no tant els números, les notes, l'assoliment de coneixements... I més si aquestes persones tenen dilemes o problemes que els impedeixen centrar-se en la importància de l'assoliment de coneixements per al seu futur.

A l'institut hi havia dues psicòlogues però, i si en necessitàvem més? Sí, és veritat que els centres són llocs d'estudi i en el cas del meu institut, sent públic, l'escassetat de recursos per intentar millorar la salut mental de l'alumnat no podia ser una prioritat ni un projecte. A més a més podeu pensar que haurien de ser les famílies que podien demanar aquest servei... Però justament la majoria dels alumnes tenien el principal problema amb la relació amb els pares, i no crec que tinguessin prou confiança per demanar-los ajuda psicològica.

No sabia si l'ajuda que necessitaven estava en la meua mà, però sabia que si estaven patint no podia permetre'm no fer-hi res. Així, vaig proposar a la psicòloga fer unes sessions de xerrades i oferir-los l'opció que qui volgués parlés amb ella. Disposarien d'unes hores a la setmana per parlar-hi.

I així vam començar. Els meus alumnes van anar millorant a poc a poc el seu interès per les assignatures i la seva seguretat en si mateixos/es. I encara avui continuem amb el projecte. Crec que tota tutoria necessita que els seus alumnes escriguin cartes: és la manera de poder detectar realment qualsevol problema i la base rau que el tutor sigui capaç de transmetre la confiança en ells com perquè ells es deixin ajudar. Penseu que des d'aquest projecte es poden detectar ràpidament casos d'assetjament, de trastorns alimentaris o de malalties mentals. A més de poder evitar, fins i tot, possibles suïcidis.

Per això vull que aquesta història no caigui en l'oblit i que, com a direcció, considereu un possible projecte a tota l'ESO i el batxillerat: el projecte de les cartes.

Perquè, i vosaltres?, què hi escriuríeu, a la vostra carta?

Atentament,

Laia Valls